

УДК 37.091.212.7:[37.015.311+159.923.5]
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-102-4>

ФЕНОМЕН УСПІШНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Нечерда Валерія Борисівна,
кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник
Лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя
*Інститут проблем виховання
Національної академії педагогічних наук України*
necherda@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-2571-5785>

За мету у статті поставлено дослідження феномена успішності кризь призму педагогічної науки. Для досягнення мети застосовано такі теоретичні **методи**, як системно-структурний аналіз вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних джерел із проблеми успішності, узагальнення, порівняння і реінтерпретація отриманих даних. Методологію дослідження становлять особистісно орієнтований, акмеологічний, аксіологічний, компетентнісний і середовищний підходи.

Результати. Дослідження феномена успішності дало змогу отримати такі результати: існує принципова відмінність між поняттями «успіх» і «успішність»; поняття «успішність» вважають хронотопним, яке складно піддається чіткому визначенню, оскільки пов'язане з індивідуальною системою цінностей; з'ясовано, що в сучасних дослідженнях відсутня однозначна позиція вчених щодо змістового навантаження поняття «успішність»; визначено, що поняття «успішність» має об'єктивний і суб'єктивний аспекти.

Зазначено, що всебічному дослідженню феномена успішності сприятиме як вивчення досягнень сучасної психолого-педагогічної науки, так і критичне осмислення й нове прочитання здобутків класичної педагогічної спадщини. Здійснено аналіз педагогічних ідей Г. Сковороди, К. Ушинського, А. Макаренка, Я. Корчака, В. Сухомлинського в контексті феномена успішності. За результатами дослідження уточнено поняття «успішність учня» як заснований на позитивному мисленні і способі життя цілісний комплекс властивостей особистості, що відображає визнання досягнень учня у шкільному колективі й найближчому соціальному оточенні та характеризує стан задоволення учня результатами власної діяльності, його прагнення гармонійно розвиватися і здатність продуктивно діяти в різних життєвих ситуаціях й повною мірою виконувати свої обов'язки.

Висновки. Рефлексія класичної педагогічної спадщини та творчого доробку представників сучасної психолого-педагогічної науки дала змогу дійти висновку, що в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти цілком можливим є створення умов, що сприяють формуванню успішності зростаючої особистості, створенню платформи для її успішного соціального старту.

Ключові слова: *успіх, успішність, педагогіка успіху, успішність учня, самореалізація, ситуація успіху.*

THE PHENOMENON OF SUCCESSFULNESS THROUGH THE PRISM OF PEDAGOGICAL SCIENCE

Necherda Valeriia Borysivna,
Ph.D. in Pedagogical Sciences, Senior Researcher,
Senior Researcher at the Laboratory of Physical Development
and Healthy Lifestyle,
*Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational
Sciences of Ukraine*
necherda@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-2571-5785>

The aim of the article is to research the phenomenon of success through the prism of pedagogical science. To achieve the goal, such theoretical **methods** as system-structural analysis of domestic and foreign psychological and pedagogical sources concerning the problem of successfulness, generalization, comparison and reinterpretation of the obtained data were applied. The research methodology consists of person-oriented, acmeological, axiological, competence and environmental approaches.

The results. The study of the phenomenon of successfulness made it possible to obtain the following results: there is a fundamental difference between the concepts of «success» and «successfulness»; the concept

of «successfulness» is considered chronotopic, which is difficult to clearly define, as it is related to an individual value system; it was found that in modern studies there is no unequivocal position of scientists regarding the content load of the concept of «successfulness»; it was determined that the concept of «successfulness» has objective and subjective aspects.

It is noted that the research of the achievements of modern psychological and pedagogical science, as well as a critical understanding and a new reading of the achievements of the classical pedagogical heritage, will contribute to a comprehensive study of the phenomenon of successfulness. An analysis of the pedagogical ideas of H. Skovoroda, K. Ushynskiy, A. Makarenko, Ya. Korchak, and V. Sukhomlynskyi in the context of the phenomenon of successfulness was carried out. According to the results of the study, the concept of «pupil successfulness» was clarified as a holistic set of personality traits based on positive thinking and lifestyle, which reflects the recognition of the pupil's achievements in the school team and the immediate social environment and characterizes the state of the pupil's satisfaction with the results of his own activities, his desire to develop harmoniously and the ability to productively to act in various life situations and fully fulfill one's duties.

Conclusions. The reflection of the classical pedagogical heritage and the creative development of representatives of modern psychological and pedagogical science allowed us to come to the conclusion that in the educational environment of the general secondary education institution, it is quite possible to create conditions that contribute to the formation of the successfulness of a growing personality, the creation of a platform for its successful social start.

Key words: *success, successfulness, pedagogy of success, pupil successfulness, self-realization, situation of success.*

Вступ. Сучасне суспільство характеризується орієнтацією на досягнення успіху в різних сферах життя. Поведінку людей значною мірою визначають прагнення бути успішними і бажання відповідати стандартам успішності. Саме тому поняття «успіх» і «успішність» для позначення характеристики діяльності людини активно використовуються у мовленнєвій культурі як дорослого населення, так і учнівської молоді. Слово «успіх» поступово стає одним із найуживаніших у побутовому спілкуванні, а успішність – однією з найважливіших цінностей підростаючого покоління. Тож категорії успіху й успішності знаходять своє розгортання у більшості галузей сучасного наукового знання, зокрема розглядаються у рамках понятійного апарату психолого-педагогічної науки.

Увага українських учених до феномена успішності, передусім, зумовлена інтеграцією вітчизняної освіти у європейський освітній простір, яка актуалізувала проблему формування у зростаючої особистості здатності до саморозвитку, розкриття власного потенціалу, ціннісно-сміслового вибору шляхів самореалізації, умінь стратегічного планування для досягнення поставлених цілей, готовності прокладати маршрути успіху соціально прийнятними засобами, потреби бути успішною особистістю як стилю буття у кризовому соціумі.

Виходячи із зазначеного вище, основна **мета статті** полягає у дослідженні феномена успішності крізь призму педагогічної науки.

Методологія дослідження. Для досягнення мети застосовано такі теоретичні методи, як *системно-структурний аналіз* вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних джерел із проблеми успішності,

узагальнення, порівняння і реінтерпретація отриманих даних. Методологією дослідження стали такі теоретико-методологічні підходи: *особистісно орієнтований підхід*, що передбачає розвиток індивідуальних здатностей і вмінь зростаючої особистості та її підтримку у пошуках власних шляхів самовдосконалення; *акмеологічний підхід*, який орієнтує людину на самореалізацію і досягнення найвищих вершин свого творчого потенціалу; *аксіологічний підхід*, згідно з яким розвиток особистісних життєвих цінностей формує потребу гармонійної взаємодії з оточенням і усвідомлення успіху як цінності; *компетентнісний підхід*, що забезпечує формування в особистості необхідних для її успішної життєдіяльності компетентностей; *середовищний підхід*, який привертає увагу до необхідності створення безпечного і дружнього для всіх учасників освітнього процесу освітнього середовища та дає змогу посилити його виховний потенціал щодо формування успішності зростаючої особистості.

Теоретичне обґрунтування проблеми.

В уявленнях людини успіх і успішність асоціюються, передусім, із особистістю, її якостями, професійними категоріями, особливостями соціальних взаємин. Поняття «успіх» завжди займало чільне місце у системі цінностей суспільства. Власні критерії успіху впродовж різних історичних періодів розвитку людства мала кожна система науки, освіти, політики, економіки, виробництва та ін., від цього залежало й усвідомлення людиною сутності успіху як показника специфіки її соціальних зв'язків і взаємин під час життєвих виборів та пошуку оптимальних перетворень для усвідомленої організації власного життя.

У зарубіжних психолого-педагогічних дослідженнях успіх розглядається як чинник самореалізації людини, що оцінюється і нею самою, і найближчим її оточенням (Dries, Pepermans, Carlier, 2008), як об'єктивна оцінка кращого порівняно з існуючими у суспільстві критеріями результату діяльності, життєвих прагнень і перспектив особистості (Greenaway, Kalokerinos, 2017), а також як стан задоволення людини від досягнення важливих цілей та об'єктивної оцінки її здобутків соціумом (Garsia, 2019). Деякі дослідники вважають успіх індивідуальним стандартом якості (Geisler, Allwood, 2015) або сприймають його як життєву місію, що відповідає потребам особистості у самовдосконаленні (Hildebrandt-Wypych, 2011).

Представники вітчизняної психолого-педагогічної науки наголошують на співвідношенні соціальної і особистісної ідентичностей людини, необхідній для усвідомлення успіху, та відповідно до цього розуміють успіх як максимальний вияв індивідуальності (Матеюк, 2012) та результат, який особистість досягла в процесі здійснення важливих для неї і соціуму цілей завдяки самоефективності (Михайлишин, Довга, 2017).

Основи педагогіки успіху закладено класиками вітчизняної педагогічної думки К. Ушинським, А. Макаренком та В. Сухомлинським. Концептуальні позиції сучасної педагогіки успіху, які передбачають застосування індивідуального підходу в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, висвітлено у працях академіка І. Беха, зокрема зазначено, що успіх є позитивним переживанням задоволення (Бех, 2020; Бех, 2021).

Уважаємо вартим уваги, що, згідно з твердженнями вітчизняних дослідників (Матеюк, 2012; Михайлишин, Довга, 2017), існує принципова відмінність між поняттям «успіх», який є разовою дією для досягнення поставленої мети, та поняттям «успішність», що являє собою динамічний процес діяльності, спрямованої на перманентне отримання людиною відповідних результатів. Зазначимо, що у просторі психолого-педагогічної науки поняття «успішність» вважають хронотопним, яке складно піддається чіткому визначенню, оскільки пов'язане з індивідуальною системою цінностей. Проте спільною науковою позицією дослідників є те, що саме власні уявлення про успішність здійснюють вплив на самосвідомість людини, її установки, життєві плани, саморозвиток, а отже, формують особистість.

Результати та дискусії. Аналіз контенту вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних джерел дав змогу отримати

такі результати: у сучасних дослідженнях наявне розмаїття теоретичних підходів до розуміння феномена успішності, зокрема спостерігаємо відсутність однозначної позиції дослідників щодо змістового навантаження поняття «успішність»: її розглядають як поняття, похідне від слова «успіх» у розумінні досягнень, пов'язаних із високими темпами саморозвитку людини, виконаними зобов'язаннями у певній сфері діяльності (Ulug, Ozden, Ergilmaz, 2011: 739); як складне явище, що містить водночас суб'єктивну оцінку людиною своїх реальних успіхів і об'єктивну оцінку оточуючими значущих результатів її діяльності (Chunkenova, Ybyraimzhanov, Yelubayeva, Turkmenbayev, Bakradenova, 2021: 4588); як стійкий позитивний стан особистості, який характеризує включеність індивіда у соціалізуючу його діяльність із досягнення соціальних статусів і зв'язків (Gincz, 2017: 77); як сукупність соціальних якостей особистості (Каца, 2018: 13); як соціально-психологічне явище, що відображає результативно-оціночний аспект соціальної діяльності людини (Cantwell, 2018: 9); як досвід на основі позитивного мислення і способу життя (Михайлишин, Довга, 2017); як внутрішній стан особистості, що досягається поступово за умов регулярної концентрації на власних ключових бажаннях і активних зусиллях (діях) щодо їх утілення з метою досягнення рівноваги та гармонії (Матеюк, 2012).

Спільного висновку вчені доходять щодо такої визначальної ознаки успішності, як її тривалість у часі: на відміну від успіху, що може бути випадковим явищем, успішність являє собою явище системне і перманентне, в основі якого довготривалий розвиток якостей і компетентностей, необхідних для сталих успішних результатів, та постійне самовдосконалення людини.

За результатами теоретичного аналізу також вважаємо за необхідне наголосити, що поняття «успішність» має об'єктивний аспект, пов'язаний з оцінкою результатів діяльності людини її оточенням на основі уявлень про успішність, певних стандартів успішності, властивих конкретному соціокультурному середовищу, та суб'єктивний аспект, який визначається емоційно забарвленим станом переживання особистістю власних досягнень і пов'язаний із самооцінкою людини.

Зазначимо, що і вітчизняні, і зарубіжні вчені підкреслюють важливість позитивного мислення для успішності, зокрема для зростання персональної ефективності особистості, підвищення результативності її діяльності, адже людина з позитивним мисленням здатна бачити вирішення життєвих

завдань замість труднощів і зосереджуватися не на недоліках, невезіннях, перешкодах, а на чеснотах, можливостях і життєвих уроках. Оскільки завдяки позитивному мисленню покращується самопочуття, фізичне і психічне здоров'я, зростає якість життя, люди з позитивним мисленням є більш працездатними та задоволеними навчанням, роботою, оточенням. Особистість із позитивним мисленням легше досягає амбітних цілей, продуктивніше вибудовує взаємини у колективі та швидше отримує успішні результати.

Прагнення до поліуспішності, характерне для сучасної людини, призвело до намагань особистості віднайти себе одночасно в декількох сферах: соціально-економічній, духовного саморозвитку, професійної самореалізації та ін. Проте саме у закладі освіти як своєрідній моделі суспільства зростаюча особистість уперше пізнає цінність успіху, отримує можливість встановити причинно-наслідкові зв'язки між успішністю і певними особистісними якостями, навичками, поведінковими стратегіями та здобути досвід успішності.

Формування образу успішної особистості у молодій людині відбувається, насамперед, у підлітковому віці, що характеризується виходом на якісно нову соціальну позицію зростання активності, самопізнання, поглиблення стосунків з оточуючими, прагнення до самовизначення, отже, одним із пріоритетних завдань сучасного закладу загальної середньої освіти логічно постає виховання успішної особистості, здатної до розкриття особистісного потенціалу, просоціальної самореалізації, вмотивованої і готової здійснювати успішну життєдіяльність у кризовому соціумі соціально прийнятними засобами. Усебічному дослідженню феномена успішності учня сприятиме як вивчення досягнень сучасної психолого-педагогічної науки, так і критичне осмислення й нове прочитання здобутків класичної педагогічної спадщини.

У контексті філософсько-педагогічної творчості Г. Сковороди феномен успішності доцільно розглядати за допомогою ключових ідей Сковородинівської педагогіки – ідеї спорідненої праці та ідеї самопізнання (Сковорода, 2022). Самопізнання являє собою передумову пошуку спорідненої праці, тобто вибір людиною того заняття, до якого скеровує її внутрішня природа, а запорукою успішності у спорідненій праці мають бути такі якості особистості, як чесність, чемність, працьовитість, наполегливість, терпимість, доброзичливість і скромність. Водночас мислитель відзначає необхідність постійної самоосвіти і самов-

досконалення людини для поступового руху її до істини, що завершується моментом осяяння та отриманням успішних результатів. Зауважимо, що саме бажання і здатність людини до саморозвитку є визначальними ознаками успішної особистості згідно з науковою позицією сучасних педагогів Філіппін (Garsia, 2019).

Самоосвіті та цілеспрямованому покрововому саморозвитку людини також надавав великого значення К. Ушинський (Ушинський, 1983). На думку педагога, успішності сприятимуть активність, розуміння важливості як інтелектуального розвитку, так і фізичної праці, зацікавленість у різних видах практичної діяльності, висока вимогливість до себе, життєвий оптимізм, мобілізація фізичних і духовних ресурсів для подолання труднощів, віра у власний успіх. Дидактична й методична школа К. Ушинського орієнтує на формування у закладі освіти всебічно розвиненої особистості, яка може стати успішною за умов усвідомленої потреби й бажання бути успішною та наявності цілісної системи знань, умінь і навичок, котрі вона зможе успішно відтворювати й застосовувати в різних сферах життя. Сьогодні на системності проблеми успішності наголошує американський учений Cantwell, який вважає доцільним усебічно підходити до розвитку необхідних для успішності якостей, умінь і навичок учня, залучаючи всі ресурси освітнього середовища і громади (Cantwell, 2018: 8).

На нашу думку, цінність виховної системи А. Макаренка полягає у її особистісній спрямованості та гуманістичному характері. Основою методики видатного педагога є колектив, що виховує. Вагомого значення А. Макаренко надавав повазі до особистості й разом із тим вимогливості до неї, розвитку її життєвих компетентностей, тому педагог спрямовував зусилля на організацію демократичного і комфортного середовища успішної самореалізації учнів, основні завдання якого полягали у виявленні здібностей учнів, захисті їхніх прав і свобод, стимулюванні їхніх прагнень до порядності, чемності, сумлінності, чуйності, терпимості, у створенні умов для формування готовності приймати рішення і брати зобов'язання, відповідати за себе й за інших у загальній справі, довіряти й поважати. Погоджуємося з дослідницею С. Вітвицькою, що А. Макаренком «була вперше у світовій практиці розроблена та переконливо реалізована система управління процесом соціалізації індивіда» (Вітвицька, 2018: 8).

Велике значення для розуміння феномена успішності учня мають також педагогічні ідеї Я. Корчака. Польський педагог

і письменник відстоював внутрішню і зовнішню свободу зростаючої особистості як основу її духовної та соціальної зрілості й життєвої успішності, надавав пріоритет забезпеченню її прав. Схожих поглядів дотримуються сучасні дослідники Швеції, які вважають однією з умов досягнення успішності здобуття внутрішньої свободи особистості, що супроводжується розширенням сфери її взаємодії із суспільством (Osman, Ydhaq, Mensson, 2021). У дитячому будинку Я. Корчака свобода особистості забезпечувалася шляхом категоричного неприйняття харасменту й булінгу, відмови від насильства та подвійних моральних стандартів, а також розвитку вмінь критичного мислення і командної діяльності, позитивного ставлення до праці й успіху.

Значну увагу Я. Корчак приділяв проблемі соціалізації зростаючої особистості, зміст якої він убачав у реалізації нею свого потенціалу. Із цією метою він стимулював вихованців до творчої діяльності, прагнув формування активної і незалежної особистості, наполегливої, дисциплінованої, цілеспрямованої, впевненої, врівноваженої, старанної, працьовитої, зокрема «заохочував своїх учнів вести щоденники, подавати твори до заснованого ним часопису «Mały Przegląd», на сторінках якого діти мали можливість презентувати свої враження й висновки щодо певної події, власні бачення особливостей побуту і навчання» (Wojnowska, 2019: 99), що у цілому сприяло формуванню цінностей і компетентностей, необхідних для успішної самореалізації у соціумі.

Рефлексія спадщини В. Сухомлинського дає змогу стверджувати, що, як і його славетні попередники Г. Сковорода, К. Ушинський, Я. Корчак, А. Макаренко, видатний педагог надавав великого значення самоосвіті й самовихованню, формуванню в учнів стійкої потреби у самопізнанні. У центрі його уваги виховання гармонійної, усебічно розвиненої особистості як неповторної індивідуальності з незалежним мисленням, вільної у розкритті своїх інтелектуальних і духовних можливостей, у виборі шляхів власної самореалізації.

Згідно з педагогічною системою В. Сухомлинського, успішності учня як в освітньому середовищі, так і поза ним сприятимуть ставлення до нього як до унікальної особистості, опора на його позитивні якості і сильні боки, створення ситуацій успіху, що дають змогу пережити емоції, пов'язані з успіхом, і отримати позитивний досвід успішності. Із цією метою у Павлівській школі була організована позакласна й позашкільна робота: «додаткові заняття,

гуртки, клуби, де дітям пропонували різні види діяльності, – від догляду за тваринами до ознайомлення з драматичними творами, музикою, історією. Головною метою був подальший поглиблений розвиток особистісних здатностей та схильностей кожного учня, розвиток у дітей самостійності мислення, особистісного незалежного вибору роду і напрямку своєї майбутньої професійної діяльності» (Сухомлинська, 2023: 3).

Переконані, що теоретичні твердження і практичні настанови класиків педагогіки мають безперечну значущість у сучасних умовах реформування середньої освіти, корелюючи з положеннями Концепції Нової української школи, згідно з якими учень має бути зрілою, творчо активною особистістю, орієнтованою на значущі життєві успіхи, позитивну самореалізацію, проектування майбутнього на рівні смисло- і цілепокладання, інноватором, здатним приймати життєві виклики, конструктивно вирішувати конфліктні ситуації, бути конкурентоспроможним та успішно оволодівати новими соціальними ролями.

За результатами дослідження вважаємо за необхідне визначити як принципи такі положення:

- на нашу думку, «успіх» є сутнісною характеристикою діяльності людини, яка ґрунтується на отриманні нею позитивних результатів у певній сфері активності та містить особистісний рівень, пов'язаний із суб'єктивним сприйняттям та оцінкою власних досягнень, і соціальний рівень, що супроводжується суспільним схваленням чи визнанням;

- спрямованість на досягнення успіху є однією з ключових умов особистісного розвитку і важливим чинником досягнення стабільності суспільства;

- успіх може стосуватися розвитку різних боків потенціалу учня (емоційного, фізичного, духовно-морального), стимулює його особистісне зростання, не обов'язково пов'язане з навчальною діяльністю, та сприяє досягненню учнем стану задоволеності життям;

- на відміну від успіху «успішність – це неодноразово верифікований досвід» (Кириченко, Нечерда, 2020: 106);

- стан успішності набуває особливої значущості для зростаючої особистості під час її шкільного життя у зв'язку з насиченістю його оціннісними атрибутами, що впливає на саморозвиток, самоактуалізацію і самореалізацію учня;

- поняття «успішність учня» уточнімо як заснований на позитивному мисленні і собі життєво цілісний комплекс властивостей особистості, що відображає визнання

досягнень учня у шкільному колективі й найближчому соціальному оточенні та характеризує стан задоволення учня результатами власної діяльності, його прагнення гармонійно розвиватися і здатність продуктивно діяти в різних життєвих ситуаціях та повною мірою виконувати свої обов'язки.

Висновки. Отже, дослідження феномена успішності є актуальною проблемою сучасної психолого-педагогічної науки, однак у вчених досі немає одностайності у визначенні поняття «успішність», що подається і як змістотворчий чинник соціальності, і як соціальний параметр особистості, і як критеріальний показник, запропонований соціумом як певний ідеал, і як певний стиль життя людини, потенційно здатної гармонійно співіснувати з іншими у соціумі. На нашу думку, феномен успішності щороку все більш ґрунтовно переосмислюється вітчизняними й зарубіжними дослідниками і сьогодні перетинається із цілою низкою психологічних і педагогічних категорій.

Рефлексія класичної педагогічної спадщини та творчого доробку представників сучасної психолого-педагогічної науки дала змогу дійти висновку, що в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти цілком можливим є створення умов, що сприяють формуванню успішності зростаючої особистості, створенню платформи для її успішного соціального старту. Перспективою подальших розвідок у даному напрямі є розроблення науково-методичного забезпечення формування життєвої успішності учнів закладів загальної середньої освіти в умовах поствоєнної реальності.

ЛІТЕРАТУРА

- Бех І.Д. Духовно-моральна безпечність/напруженість у психологічній безпеці особистості: наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3(1). С. 1–4.
- Бех І.Д. Зростаюча особистість у психометодичних контурах. *Методист*. 2020. № 5(101). С. 16–27.
- Вітвицька С. Інноваційний підхід до проблеми виховання молоді у педагогічній спадщині А.С. Макаренка. *Творча спадщина А.С. Макаренка в контексті інноваційного розвитку освіти XXI століття* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2018. С. 5–9.
- Кириченко В.І., Нечерда В.Б. Партнерська взаємодія як засіб примноження ресурсів формування соціально успішної особистості старшокласника. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал* : матеріали Звітної наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2019 рік. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. Вип. 8. С. 104–108.
- Матеюк О.А. Успішність особистості: сутність та зміст феномену. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_4_31 (дата звернення: 10.06.2023).
- Михайлишин Г.Й., Довга М.М. Успішність особистості: філософський та психолого-педагогічний контекст. *Наукове мислення* : збірник статей учасників дев'ятої Всеукраїнської практично-пізнавальної інтернет-конференції «Наукова думка сучасності і майбутнього». Дніпро : Видавництво НМ, 2017. С. 50–56.
- Сковорода Г.С. Світ ловив мене, та не впіймав. Харків : Фоліо, 2022. 272 с.
- Сухомлинська Л.В. «Павлівська середня школа» В. Сухомлинського: сучасний погляд педагогів Австралії. *Вісник НАПН України*. 2023. № 5(1). С. 1–5.
- Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. *Вибрані педагогічні твори* : у 2-х т. / редкол.: В.М. Столетов та ін. Київ : Рад. школа, 1983. Т. 1. Р. 192–471.
- Cantwell B. Student Success as a Social Problem. *International Journal of Chinese Education*. 2018. № 7. Р. 6–21.
- Chunkenova S., Ybyraimzhanov K., Yelubayeva M., Turkmenbayev A., Bakradenova A. Formation of the Personality of Future Teachers for the Implementation of Professional Activities in Modern Conditions. *Review of International Geographical Education (RIGEO)*. 2021. № 11(5). Р. 4587–4599.
- Dries N., Pepermans R., Carlier O. Career success: Constructing a multidimensional model. *Journal of Vocational Behavior*. 2008. № 73(2). Р. 254–267.
- Garsia L.L. Walking through a Successful Life: A Case Study. *Naresuan University Journal: Science and Technology*. 2019. № 27(4). Р. 87–97.
- Geisler M., Allwood C.M. Competence and Quality in Real-Life Decision Making. *PLoS ONE*. 2015. URL: <https://journals.plos.org/plosone/articleid=10.1371/journal.pone.0142178> (дата звернення: 10.06.2023).
- Greenaway K.H., Kalokerinos E.K. Suppress for success? Exploring the contexts in which expressing positive emotion can have social costs. *European Review of Social Psychology*. 2017. № 28(1). Р. 134–174.
- Göncz L. Teacher personality: a review of psychological research and guidelines for a more comprehensive theory in educational psychology. *Open review of educational research*. 2017. № 4. Р. 75–95.
- Hildebrandt-Wypych D. The social construction of life success among German youth. *Contemporary Learning Society. A quarterly of social and educational ideas*. 2011. Р. 129–142.
- Kaya G.I. Construction of academic success and failure in school Memories. *Educational Research and Reviews*. 2018. № 13(1). Р. 12–20.
- Ulug M., Ozden M.S., Eryilmaz A. The effects of teachers' attitudes on students' personality and performance. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2011. № 30. Р. 738–742.
- Wojnowska B. Dłaczego «Janusz Korczak»? Rodowód pseudonimu, tradycja rodzinna. *Pamiętnik Literacki*. 2019. № 2. S. 89–100.

REFERENCES

1. Bekh, I.D. (2021). Dukhovno-moralna bezpechnist-napruzhenist u psykhologichnii bezpetsi osobystosti: naukova dopovid na metodolohichnomu seminari NAPN Ukrainy [Spiritual and moral safety-tension in the psychological safety of the individual: a scientific report at the methodological seminar of the NAPS of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, 3 (1), 1–4 [in Ukrainian].
2. Bekh, I.D. (2020). Zrostaiucha osobystist u psikhometodychnykh konturakh [Growing personality in psychomethodical contours]. *Metodyst*, 5 (101), 16–27 [in Ukrainian].
3. Cantwell, B. (2018). Student Success as a Social Problem. *International Journal of Chinese Education*, 7, 6–21.
4. Chunkenova, S., Ybyraimzhanov, K., Yelubayeva, M., Turkmenbayev, A., Bakradenova, A. (2021). Formation of the Personality of Future Teachers for the Implementation of Professional Activities in Modern Conditions. *Review of International Geographical Education (RIGEO)*, 11 (5), 4587–4599.
5. Dries, N., Pepermans, R., Carlier, O. (2008). Career success: Constructing a multidimensional model. *Journal of Vocational Behavior*, 73 (2), 254–267.
6. Garsia, L.L. (2019). Walking through a Successful Life: A Case Study. *Naresuan University Journal: Science and Technology*, 27 (4), 87–97.
7. Geisler, M., Allwood, C.M. (2015). Competence and Quality in Real-Life Decision Making. *PLoS ONE*. URL: <https://journals.plos.org/plosone/articleid=10.1371/journal.pone.0142178>.
8. Greenaway, K. H., Kalokerinos, E. K. (2017). Suppress for success? Exploring the contexts in which expressing positive emotion can have social costs. *European Review of Social Psychology*, 28 (1), 134–174.
9. Göncz, L. (2017). Teacher personality: a review of psychological research and guidelines for a more comprehensive theory in educational psychology. *Open review of educational research*, 4, 75–95.
10. Hildebrandt-Wypych, D. (2011). The social construction of life success among German youth. Contemporary Learning Society. *A quarterly of social and educational ideas*, 129–142.
11. Kaya, G.I. (2018). Construction of academic success and failure in school Memories. *Educational Research and Reviews*, 13 (1), 12–20.
12. Kyrychenko, V.I., Necherda, V.B. (2020). Партнерська взаємодія як засіб примноження ресурсів формування соціально успішної особистості старшокласника [Partnership as a means of increasing the resources of forming a socially successful personality of a high school student]. *Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiynyi potentsial: Proceedings of Conference of The Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 8, 104–108 [in Ukrainian].
13. Mateiuk, O.A. (2012). Uspishnist osobystosti: sutnist ta zmist fenomenu [Personal success: the essence and content of the phenomenon]. *Visnyk natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 4, 12–15 [in Ukrainian].
14. Mykhailyshyn, H.Y., Dovga, M.M. (2017). *Uspishnist osobystosti: filosofskyi ta psikhologopedahohichnyi kontekst* [Personality success: philosophical and psychological-pedagogical context]. *Naukove myslennia: zbirnyk statei uchashnykh Deviatoi vseukrainskoi praktychno-piznavalnoi internet-konferentsii «Naukova dumka suchasnosti i maibutnioho»*, 50–56 [in Ukrainian].
15. Skovoroda, H.S. (2022). Svit lovyv mene, ta ne vpiimav [The world was catching me, but it didn't catch me]. Kharkiv: Folio [in Ukrainian].
16. Sukhomlynska, L.V. (2023). «Pavlyska serednia shkola» V. Sukhomlynskoho: suchasnyi pohliad pedahohiv Avstralii [«Pavliska secondary school» by V. Sukhomlynskyi: a modern view of Australian teachers]. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 5 (1), 1–5 [in Ukrainian].
17. Ulug, M., Ozden, M. S., Eryilmaz, A. (2011). The effects of teachers' attitudes on students' personality and performance. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 30, 738–742.
18. Ushynskiy, K.D. (1983). Liudyna yak predmet vykhovannia. Sproba pedahohichnoi antropologii. Vybrani pedahohichni tvory [Man as a subject of education. An attempt at pedagogical anthropology. Selected pedagogical works]. Kyiv: Rad. shkola, 1, 192–471 [in Ukrainian].
19. Vitvytska, S. (2018). Innovatsiyni pidkhid do problemy vykhovannia molodi u pedahohichnii spadshchyni A.S. Makarenka [An innovative approach to the problem of youth education in the pedagogical heritage of A. S. Makarenko]. *Tvorcha spadshchyna A.S. Makarenka v konteksti innovatsiynoho rozvytku osvity XXI stolittia: materialy II Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka*, 5–9 [in Ukrainian].
20. Wojnowska, B. (2019). Dlaczego «Janusz Korczak»? Rodowód pseudonimu, tradycja rodzinna. *Pamiętnik Literacki*, 2, 89–100.

Стаття надійшла до редакції 27.06.2023.
The article was received 27 June 2023.